

זעומקו של מקרא

דברי עומק
בכרשת השבוע ובמועדים

נציבים
התשפ"ה

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות אל: 052-7675895
גור-אריה צור מודיעין עילית
להצטרפות לתפוצת מייל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא נצבים

הָאֱלֹהִים מִסְדָּשׁן וּמְחַזְרִין כָּשֶׁם שְׁהִיו
בְּרִאשׁוֹנָה, שְׁנֹאֲמַר **חֲדָשִׁים** לְבָקָרִים,
כִּף יִשְׂרָאֵל מִשְׁמַקְעִין בַּעֲוֹנוֹת מִיָּצָר
הָרַע שְׁיֵשׁ בְּגוֹפּוֹ, וְחוֹזְרִין בְּתִשׁוּבָה,
וְהָאֱלֹהִים בְּכָל שָׁנָה סוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵיהֶם
וּמְסַדֵּשׁ לָבָם לִיָּרְאָתוֹ, שְׁנֹאֲמַר וְנִתְּתִי
לָכֶם **לֵב חֲדָשׁ**. עכ"ל המדרש.

ואשר על כן, לעומקו של מקרא,
תרמוזו הפרשה לתפילת העמידה.
וידיק ברש"י באומרו מלמד ש**כַּנְסִם**
לפני הקב"ה ואין התפילה נשמעת אלא
בבית הכנסת, [ברכות ו:]: וכדאמר ר'
אליעזר לתלמידיו [ברכות כח:]:
וכשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם
עומדים.

וכן מצינו בתפילת חנה שאמרה לעלי
הכהן אני האשה ה**נִצָּבָה** עמכה בזה.
ומבואר במסכת ברכות [לא:]: שהיתה
מתפללת תפילת העמידה.

ואשר על כן תדרש הפרשה כמין
חומר:

אתם נצבים העומדים בתפילה. אתם
לרבות שלוחכם, הוא הרמז לשליח
צבור.

נצבים היום

אתם נצבים היום כְּלָכֶם לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם רְאִשֵׁיכֶם שְׂבִטֵיכֶם
זְקֵנֵיכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל:
טַפְכֶּם וְנִשְׁיֵיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ
מִחֲנִיד מִחֻטָּב עֲצִיד עַד שְׂאֵב
מִיָּמִיד.
(כט, ט'-י')

על דרך הפשט פירש רש"י מלמד
שכנסם משה לפני הקב"ה ביום מותו
להכניסם בברית.

ועל דרך הדרש מובא במדרש
רבה (שמות, פרשה טו, ו') שְׁדָמָה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל
לְמַלְאָכִים, בעת התפילה, בְּמַלְאָכִים
נֹאֲמַר שְׁרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ,
וּבִיִּשְׂרָאֵל נֹאֲמַר אֲתֶם נִצָּבִים הַיּוֹם.
הַמַּלְאָכִים אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם: קְדוּשׁ
קְדוּשׁ קְדוּשׁ, וְיִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים: אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב.
הַמַּלְאָכִים נִקְרְאוּ אֵשׁ, דְּכָתִיב מִשְׁרָתִיו
אֵשׁ לֵהט, וְיִשְׂרָאֵל כֵּן, דְּכָתִיב וְהָיָה
בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ. הַמַּלְאָכִים מִתְחַדְּשִׁין
בְּכָל יוֹם וּמְקַלְסִין לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְהֵן חוֹזְרִין לְגַהֵר אֵשׁ שְׂיִצְאוּ מִמֶּנּוּ וְשׁוּב

לעומקו של מקרא נצבים

זְקַנְיֵכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם פירש רש"י **החשוב חשוב קודם**. ולפי זה יובן מדוע הזכיר הכתוב **טַפְּכֶם** לפני **נְשִׁיכֶם**, כי **החשוב חשוב קודם**. שאין העולם מתקיים אלא **בשביל הבל תינוקות** של בית רבן. [שבת קיט:]

והזכיר עוד הכתוב **מַחֲטָב עֲצִיף עֵד שָׂאֵב מִיָּמֶיךָ**, שלעתים התפילה היא **עבודה מפרכת** כחוטבי עצים, שצריך לזמר בה עריצים. ולכן אמר **מַחֲטָב עֲצִיף**. ולעתים התפילה היא **נעימה ועריבה**, כגון בהלל והודאה, וכשאיבת מים בששון, ואשר על כן הזכיר הכתוב **עֵד שָׂאֵב מִיָּמֶיךָ**. כדפירש רש"י בברכות [י:]: **במקום רנה**. בבהכ"נ ששם אומרים הצבור **שירות ותשבחות בנעימת קול ערב**.

לְעֶבְרָךְ בְּבִרְיַת ה' אֱלֹקֶיךָ וּבְאַלְתֹּי אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ פָּרַת עִמָּךְ הַיּוֹם. כאן רמז הכתוב שתפילת רבים אינה חוזרת ריקם, וכדאמר רב יהודה [מגילה י"ז]: **ברית כרותה לי"ג מדות שאינן חוזרות ריקם**.

כַּאֲשֶׁר דָּבַר-לְךָ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְאַבְרָהָם לִיצְחָק וְלִיעֲקֹב: כאן ירמוז לג' ראשונות שהן ג' אבות,

הַיּוֹם, שכל יום ויום תפילתו שלו. שאם עבר זמנו בטל קרבנו.

או כלך לדרך זו שכוונתו להיום המיוחד לתפילה **הוא ראש השנה**, שבו כולם עומדים לדין ועוברים לפניו כבני מרון. וכרש"י באיוב א, ו': **ויהי היום**. אותו יום שהיה **ראש השנה**.

לכן נאמר **כְּלָכֶם**. וכן תרמוז המלה **כְּלָכֶם** לתפילה בצבור, שכולם מכונסים בה יחדיו. **לפני ה' אֱלֹהֵיכֶם** כדאמר להו ר' אליעזר לתלמידיו **וכשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם עומדים** ופירש רש"י שם, **כדי שתתפללו ביראה ובכוונה**.

רְאִשֵׁיכֶם וְשִׁטְיֵיכֶם זקניכם וְשִׁטְרֵיכֶם **כָּל אִישׁ יִשְׁרָאֵל, טַפְּכֶם וְנְשִׁיכֶם** וגו' שחובת התפילה חלה על כולם, כי היא בקשת רחמים. והחיוב לבקש רחמים הוא לא רק על הגוף, אלא גם על הצלת הנשמה, שהרי הנשמה היא **שמתפללת**, ומבקשת גם על עצמה, שתשוב בבוא העת לבוראה בטהרה. ולזה אמר הכתוב **וְגִרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מִחֲנִיךָ, שזה יורה על הנשמה המתגוררת בתוכך**.

לעומקו של מקרא נצבים

נעשים גבורות ה' בהשגחתו ית' בארץ.
קדיש לְעֵלָם וּלְעֹלָמֵי עֲלֵמָא, הוא קדוֹשׁ
בְּאִמְצָעֵיתָא, והוא כנגד **תְּפִאֲרָתָא**, וכנגד
זה אומרים אלהי **יעקב**, שבזכות יעקב
שהוא התפארת מקושר העולם למטה
עם העולם העליון דרך כל העולמות.

וכן מלכותא דארעא מקושרת עם
כתר עליון דאצילות דרך כל הספירות.
והוא **סולם יעקב המוצב ארצה**
וראשו מגיע **השמימה**, הוא הבריה
התיכון שבאבות המקשר בין הגבורה
והחסד, והוא צירופם וְהַמְשִׁיכָם ונקרא
תפארת המקשרת את כל העולמות
להיות אחד.

היא תפילת העמידה המקשרת כל
העולמות להיות אחד.

~~~~~

וְלֹא אַתְּכֶם לְבַדְכֶם וגו', **וְאֵת אֲשֶׁר**
אֵינְנוּ פָּה עִמָּנוּ הַיּוֹם. כֹּאן יִרְמוֹז
הכתוב על החיוב להתפלל גם על
הנשמות אשר כבר אינם פה עִמָּנוּ
הַיּוֹם (כט, יג').

וכן על הנשמות של אלו **שעדין לא**
נולדו, כדנתיא בברכות ס. שלשה ימים
הראשונים יבקש אדם רחמים וגו',

וכן לברכה ראשונה שנאמר בה אלקי
אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב.

ובשימת לב להמדרש הנ"ל, **הַמְלָאָכִים**
אומרים בְּכָל יוֹם: **קדוֹשׁ קדוֹשׁ קדוֹשׁ**,
וַיִּשְׁרָאֵל אֹמְרִים: אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם אֱלֹהֵי
יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב.

זה לעומת זה. כנגד ג' פעמים קדוֹשׁ,
אומרים בני ישראל ג' אבות.

ולעומקו של מקרא יש לומר
בעניין מדרש זה, כפי שמובא בתפילת
ובא לציון גואל, התרגום של ק'ק'ק',
וּמְקַבְּלִין דִּין מִן דִּין וְאִמְרִין **קדיש** בְּשִׁמִּי
מְרוּמָא עֲלָאָה בֵּית שְׁכִינְתָּהּ, **קדיש** עַל
אַרְעָא עוֹבֵד גְּבוּרְתָּהּ, **קדיש** לְעֵלָם
וּלְעֹלָמֵי עֲלֵמָא, וכן כפי שמובא בזוה"ק
בשלח נב עמ' א' קדוֹשׁ **לְעִילָא**. קדוֹשׁ
בְּאִמְצָעֵיתָא. קדוֹשׁ **לְתַתָּא**. קדוֹשׁ **חֶסֶד**.
קדוֹשׁ **גְּבוּרָה**. קדוֹשׁ **תְּפִאֲרָתָא**,

ואשר על כן יאמר: קדיש בְּשִׁמִּי
מְרוּמָא עֲלָאָה בֵּית שְׁכִינְתָּהּ הוא קדוֹשׁ
לְעִילָא, הוא כנגד **חֶסֶד**, וכנגד זה
אומרים אלהי **אברהם**. שבזכות אברהם
אבינו מושפעים החסדים מלמעלה
למטה. **קדיש** עַל אַרְעָא עוֹבֵד גְּבוּרְתָּהּ,
קדוֹשׁ **לְתַתָּא**, הוא כנגד **גְּבוּרָה**, וכנגד
זה אומרים אלהי **יצחק**, שבזכות יצחק

לעומקו של מקרא נצבים

**כִּי אַתֶּם יֹדְעֵתֶם אֶת אֲשֶׁר יִשְׁכְּנוּ
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֵת אֲשֶׁר עֲבַרְתֶּם
בְּקֶרֶב הַגּוֹזִים אֲשֶׁר עֲבַרְתֶּם (כט,טו).**

יש ליתן טעם בכפילות ובחזרה על
הדברים. **אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ, אֲשֶׁר עֲבַרְתֶּם.**
וכן מה היא הידיעה אשר אמר **כִּי אַתֶּם
יֹדְעֵתֶם.**

ולעומקו של מקרא יש לומר, **אֲשֶׁר
עֲבַרְנוּ** כוונתו ברגלינו, **אֲשֶׁר עֲבַרְתֶּם**
כוונתו על דברי תורה, **כִּי אַתֶּם יֹדְעֵתֶם**
את מ"ט שערי טומאה שבמצרים אשר
יצאתם מהם, ואשר עברתם שם על כל
דברי התורה הזאת והתחזקתם
ונהייתם לעם, ואשר עברתם מחיי
טומאה לחיי טהרה.

ולכן אמר [כט,יז] **פֶּן-יִגַּשׁ בְּכֶם שָׂרָשׁ**
פֶּה רָאשׁ וְלַעֲנָה. ובאומרו **ראש**
ולעננה כוונתו בזה, שאחרי שטעם **טעם**
ההתחזקות לא ירצה לחזור לראש,
לראשית היותו שרש **לַעֲנָה**, בהיותו
במ"ט שערי טומאה **כאשר עָנָה** את
נשמתו שוכנת חיקו. וזה נרמז במילה
לַעֲנָה. וצריך להתחזק בזה ביותר, כי
לעתים יהיה נעים זכרון ההפקרות, לכן
אמר **פעמיים** באותו פסוק **פֶּן-יִגַּשׁ בְּכֶם**
פֶּן-יִגַּשׁ בְּכֶם, ובשימת לב הראשון

משלשה ועד ארבעים יבקש רחמים
שיהא זכר, וגו' משלשה חדשים ועד
ששה יבקש רחמים שלא יהא נפל
מששה ועד תשעה יבקש רחמים שיצא
בשלום.

או פֶּלֶךְ לְדֶרֶךְ זֶה, אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פֶּה,
ירמוז למתפלל בצבור, ולכן אמר **עֲמָנוּ**
עֲמֵד הַיּוֹם, וְאֵת אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֶּה עֲמָנוּ
הַיּוֹם יכוון לעם שבשדות. [כמובא
במסכת ראש השנה לה.].

ועל דרך הצח, באומרו וְאֵת אֲשֶׁר
אֵינְנוּ פֶּה עֲמָנוּ הַיּוֹם אל תקרי **פֶּה** אלא
פֶּה. וירמוז למה שאמר ר' יצחק [יבמות
סד.]. שהקב"ה **מתאוה** לתפילתם של
צדיקים. שכביכול הקב"ה מצפה מתי
יבוא האדם לביתו להשמיע **בְּפֶה** אשר
בראתי לו, את תפילתו.

ועל דרך הרמז, וְאֵת אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֶּה
עֲמָנוּ הַיּוֹם, בזה תרמוז פרשתנו
לתינוקות שנשבו אשר אינם באים
לעמוד ולשפוך שיח לבם וכביכול אין
להם **פֶּה,** להם מצפה ומיחל הקב"ה מתי
יבואו אל ביתו להללו ולשבחו בפה
אשר ברא להם לכבודו. ויהיו גם הם **פֶּה**
עֲמָנוּ הַיּוֹם.

לעומקו של מקרא נצבים

עלול יאמר "למען". כלומר שהלמען כאן הוא בהוראה של **תוצאה ישירה** ו**טבעית ממעשיו**. ולא כדי ש... אלא **בגלל ש...**, כלומר **בגלל מעשיו אספה עליו רעותיו**.

וכן התחבטו בזה עוד מפרשים כר' אליהו מזרחי (הרא"ם), וכן המהר"ל בספרו גור אריה על התורה מה הוא **הלמען** הכתוב כאן.

ולעומקו של מקרא, אפשר לקיים את הלמען גם בהוראתו הרגילה כדי ש... ובעבור ש... בשני אופנים. **האחד**, שאכן החוטא עצמו רוצה ללכת בשרירות ליבו **למען** כדי שיוסיף חטאים של זדונות על השוגג. **כי זה דרכו של שרש פורה ראש ולענה**, שלא יסתפק בשגגות. אלא בשרירות לבו ירצה גם את הזדונות. ובזה יתן טעם למפרש הצמאה אלו הזדונות. **שצמא לעבור בזדון**. כעין מה שאמר רב הונא, עבר עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר. ואף כי בתחילה היה שוגג, ההיתר יתיר לו עתה בשרירות לבו לעשות חטאיו במזיד. לכן לפי זה יאמר החוטא, בשרירות לבי אלך למען ספות, למען אוסיף גם את הזדונות על השגגות

מוטעם בטעם **תלישא** גדולה: פן-גַּשׁ **בְּכֶם** שהרי **תלש** עצמו מחיי ההפקר, והשני **ברביע**: פן-גַּשׁ **בְּכֶם**, שעדיין זכרון ההפקר **רובץ** עליו וצריך להתחזק כנגדו. ורביע הוא לשון רובץ בארמית. וְהִתְבָּרַךְ בְּלִבְךָ לְאִמֹּל שְׁלוֹם יְהוָה-לִּי כִּי בְשִׁרְיוֹת לִבִּי אֵלֶיךָ **לְמַעַן סְפוֹת הָרָגָה אֶת-הַצִּמְאָה** (שם, יח') אם יחזור בו מצדיקותו.

בתרגום הַרְגָה היינו **שוגג**, חטאי שלותא, ו**הַצִּמְאָה** היינו **המזיד** כתרגומו זדנותא. וכן פירש רש"י. **ולְמַעַן סְפוֹת** פירושו למען הוסיף. למען הוסיף לו ענשי השגגה על ענשי המזיד. **ולפי זה יהיה קשה מדוע אמר למען**. שאין תלמוד לומר **למען**. שהרי למען הוא כדי ש... או בעבור ש... ובודאי החוטא לא יגיד כן כדי להוסיף ולהרבות את ענשו. וגם התורה לא תגיד כן, שכביכול יאמר החוטא כי בשרירות לבו ילך כדי שהתורה תוסיף עונש על ענישתו. ומה תלמוד לומר **למען**.

ואכן, פירש הרמב"ן ואין "למען" במקום הזה טעם שאלך בשרירות לבי **בעבור שאספה הרוה עם הצמאה**, אבל הוא כמו "לספות" יאמר הכתוב כי בעבור זה יהיה כך כי בכל סבה עם

לעומקו של מקרא נצבים

והשב מיראה זדונות נעשים לו כשגגות. וזה למען ספות. שיהיה סוף לזדונות וייהפכו לשגגות על ידי תשובה מיראה. ואחרי כן יתן לב לשוב גם מאהבה, ויתוספו גם השגגות ליהפך לזכויות, ולא ישוב לכסלה עוד. [תהלים פה ט'].

ולכן נסמכה פרשת התשובה מאהבה לכאן, (פרק ל') ללמד התועים בינה ואחרי שובם מיראה יתנו לב לשוב מאהבה, וגם השגגות יתהפכו להם לזכויות. ולכן אמר למען ספות הרוה את הצמאה. ויהיה ערך ספות כמו להביאה לסופה. שבתחילה התשובה מיראה תסוף את הצמאה, כלומר תעשה סוף לצמאה, לזדון, ותשאר רק רוה, ולאחר מכן גם הרוה תסוף. ויהיה נצב ביום הדין למשפט כשכולו זכאי.

~~~~~

נְקוּדַת עַל לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַ

הַנִּסְתָּת לִיתֵנָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנְגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד-עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת. (כט, כח)

שעשה עד כה. ויהיה ערך המילה אַת, כמו עַם. הרוה עַם הצמאה.

האופן השני, שיהיה **הלמען** נאמר לא על ידי החוטא, אלא על ידי הבורא, ויחזור הענין לראש הפרשה. לְעִבְרָךְ בְּבְרִית ה' אֱלֹקֶיךָ וּבְאֱלֹתוֹ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ פָּרַת עִמָּךְ הַיּוֹם. כי יש לשאול הרי כבר כרת אתנו ברית בחורב, ולמה יכרות שוב את הברית הזאת. לכן המשיך ואמר לְמַעַן הָקִים-אֶתְךָ הַיּוֹם | לֹא לְעַם וְהוּא יִהְיֶה-לְךָ לְאֱלֹקִים וגו'. והמשיך ואמר פעם שנייה לְמַעַן. כי הברית בחורב, היה בה לכאורה כדי לענוש רק על הזדונות ולא על השגגות. ועתה אני כורת עמכם שוב ברית, אומר הקב"ה לְמַעַן ידע החוטא שיענש גם על השגגות. וזה הכוונה לְמַעַן ספות הרוה את הצמאה. שהברית הזאת בהר גריזים והר עיבל, יש בה תוספת. היא למען התוספת של עונש השגגות, על מה שהיתה הברית בחורב עונש רק על הזדונות. וזהו לְמַעַן ספות הרוה את הצמאה.

ועוד י"ל, ספות מלשון סוף. הרוה שוגגים הצמאה מזידים. וכך הם ערך הדברים: לא יאבה ה' סלוח לו, וכו' וכל זאת כדי ליראו, ויתן לב לשוב מיראה,

לעומקו של מקרא נצבים

לבדו. שהרי נאמר **הנסתרות לה' אלקינו**, שרק הוא יודע את סתרינו להעניש על הנסתרות. ולכן יש י"א נקודות כמנין האותיות **ל'י'ה'ו'ה א'ל'ה'י'נ'ו'.**

ומכיון שהנקודות באות למעט, אין זה דרך ארץ למעט משם ה' אלקינו, ולכן כביכול **נזו** הנקודות שְמֹאלָה לתיבות הבאות לנו ולבנינו, אלא מכיון שהם י"א במספר, לכן הנקודה צריכה להיות גם על האות ע' שב"עד".

ובהיות הנקודות באות למעט את הערבות על הנסתרות, ממילא הן גם ממעטות את **התוכחות**, שאין אדם יכול להוכיח על הנסתרות, שאין אדם יודע מה במטמוניות לבו של חברו.

ואשר על כן יובן לעומקו של מקרא, ועל דרך המוסר, מדוע תהיה ה"ע" שבעד נקודה: **שהרי** בהלכות יום הכיפורים (תרח, סעיף ב', בהגה) מובא שצריך אדם להוכיח את חברו **עד** שיכהו. **ולא עד בכלל. שלא יגיע לכלל** שנאה ולכלל הכאה. **לכן** תהיה הנקודה ב"עד" רק על ה"ע", לומר **עד ולא עד בכלל.**

נקוד על לָנוּ וּלְבָנֵינוּ ע'

פירש רש"י נקוד על לנו ולבנינו, [ועל "ע" שבמילה **עַד**] לדרוש שאף על הנגלות לא ענש את הרבים עד שעברו את הירדן (סנהדרין מג:), משקבלו עליהם את השבועה בהר גריזים ובהר עיבל, ונעשו ערבים זה לזה:

והם י"א נקודות מעל המלים **כדי למעט ממשמעות הכתוב**, כפירש"י שגם על הנגלות לא ענש עד שעברנו את הירדן.

ויש לשאול אם כן, מדוע יהיה נקוד רק על ה"ע" שבמילה **עַד**. שיכול היה במקום י"א נקודות לנקד י"ב נקודות ויהיה נקוד גם על כל המילה **עד**. או יהיו רק **עשר** נקודות רק על לנו ולבנינו.

ולעומקו של מקרא יש לומר, שאכן **בדווקא** יש כאן י"א נקודות. שהיו צריכות להיות הנקודות על האותיות **ל'י'ה'ו'ה א'ל'ה'י'נ'ו' למעט ממשמעות הכתוב את כל באי עולם שאין להם חלק בנסתרות**, אלא רק לה'

לעומקו של מקרא נצבים

וַיִּשְׁלַכְכֶם אֶל-אֶרֶץ אַחֲרַת כַּיּוֹם הַזֶּה.
(שם, כז')

יש ליתן טעם מדוע במסורת ל' גדולה, ומה הוא שאמר **כיום הזה**. **ויש לומר**, **על דרך הצח**, כך אומר הקב"ה, אף על פי שהשלכתי אתכם, עדיין אתם לי. לכן נאמר **וַיִּשְׁלַכְכֶם**, כאומרו **ויש לי אתכם**.

ועוד י"ל, **על דרך הרמז**, שירמוז על שובנו מגלות ראשונה לאחר ע' שנה. וכאומרו, ארבעים שנה אקוט בדור. וכך הוא החשבון. **וַיִּשְׁלַכְכֶם**, הוא **וישלך מ**. שהשליך מ' שנה ועוד ל' שנה. ולאחר מכן הִקְזִיכֵנו אליו, שנאמר **ויש לי**. שהם ראשית המילה של **וישליכם**. וכנ"ל, וכאומרו ועדיין **יִשְׁכְּכֶם לי**. או יש לי אתכם.

~~~~~

ועוד על דרך הצח, תלמד ה"ע" על **טוב-עין**. שגם כאשר הוא מוכיחו לחבירו, שִׁנְאָהוּ **בעין טובה**. ועל ידי כך תישמע תוכחתו ביותר.

~~~~~

וַרְבֵּצָה בּוֹ פֶל-הָאֱלֹהִים
הַפְתּוּבָה בַּסֶּפֶר הַזֶּה (שם יט').

וַרְבֵּצָה. יש ליתן טעם מדוע נאמר **ורבצה**. ויש לומר מאי **ורבצה**, ככתוב **לפתח חטאת רובץ**. כאריה הזה הרובץ בפתח והבריות חוששות ממנו. ולכן **רובץ החטאת** כאריה, כדי לירא בו את הבריות. ואריה הוא לשון יראה. **לכן** נאמר **וַרְבֵּצָה בּוֹ פֶל-הָאֱלֹהִים** כדי ליראנו לפני יום הדין וניתן לב לשוב מיראה, כהכנה לתשובה מאהבה.

ועל דרך הרמז והסוד, אֱלֹהִים הוא אחד מע"ב שמות הקדש היוצאים מג' פסוקים בפרשת בשלח, ויסע ויבא ויט. והוא שם של **חסד ורחמים**.

ובא הכתוב לְבִשְׂרֵנוּ, שגם כאשר תרבוץ עלינו הָאֱלֹהִים והשבועה, הרי היא רק לִינְאָנוּ, ולא לכלותנו. כי טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו.

~~~~~

לעומקו של מקרא נצבים

נראה לכאורה שהמדרש הכריע לטענת כנסת ישראל, שנאמר השיבנו. שתחילה הקב"ה ישיבנו ואח"כ אנחנו נשובה.

אלא שמהפסוקים שבפרשתנו מוכח ההיפך. ושבתי עד ה', ושב ה'. וְשִׁבְתָּ עַד ה' קוֹדֵם אַתָּם כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל, וְאַחֲכָיִה הִקְבִּ"ה יְשִׁיבְכֶם, שֶׁנֶּאֱמַר וְשִׁבְתָּ עַד ה'. וְאַיִךְ יִכְרִיעַ הַמִּדְרָשׁ נֶגֶד פְּסוּקִים מְפֹרָשִׁים!?

ולעומקו של מקרא יש לתרץ ולומר. שאמנם, גם המדרש יעיד כהפסוקים שבפרשתנו, שהצעד הראשון לתשובה עושה האדם, אע"פ שנאמר בו הָשִׁיבָנוּ וְשִׁיבָנוּ, שהרי עצם פנייתו של האדם לבוראו לומר לו הָשִׁיבָנוּ, עצם פנייתו זאת, כבר נחשב לו שהוא האדם, הוא עושה את הצעד הראשון תחילה.

נמצאנו למדים שכאשר המבקש לשוב אל ה' פותח ואומר הָשִׁיבָנוּ, בזה מתקיימים דברי המדרש ופסוקי התורה כאחד.

לפרשת התשובה

[פרק ל']

וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹקֶיךָ וְגו' וְשִׁבְתָּ ה' אֱלֹקֶיךָ אֶת-שְׁבוּתָהּ וְגו'.

ירמוז למה שאמרו חז"ל [מדרש רבה איכה רבתי פרשה ה'], שלכאורה יש ויכוח בין כנסת ישראל להקב"ה.

הקב"ה אומר שובו אלי, ואשובה אליכם. כלומר בתחילה אתם תשובו, ואז אשובה אליכם.

וכנסת ישראל אומרת השיבנו אליך, ונשובה. בתחילה השיבנו אתה, ואז אנחנו נשובה.

וכן דברי המדרש: הָשִׁיבָנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ וְנִשְׁוֹבָה, אִמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם שֶׁלָּךְ הוּא הָשִׁיבָנוּ. אִמְרָה לָהֶם שֶׁלָּכֶם הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג, ז): שׁוּבוּ אֵלַי וְאֶשְׁוֹבָה אֲלֵיכֶם, נָאֻם ה', אִמְרָה לִפְנֵי רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם שֶׁלָּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פה, ה): שׁוּבָנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ, לִכְךָ נֶאֱמַר: הָשִׁיבָנוּ ה' אֱלֹהֵיךָ וְנִשְׁוֹבָה.

לעומקו של מקרא נצבים

וַיִּשְׁמַעֲנוּ אֶתְּהָ וַנַּעֲשֶׂנָּה

כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵצִוֶּה
הַיּוֹם לֹא-נִפְלְאָת הוּא מִמֶּךָ וְלֹא
רִחֲקָה הוּא: {יב} לֹא בַשָּׁמַיִם הוּא
לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה-לָּנוּ הַשְּׁמַיְמָה
וְיִקְחָהּ לָנוּ וַיִּשְׁמַעֲנוּ אֶתְּהָ וַנַּעֲשֶׂנָּה:
{יג} וְלֹא-מַעֲבָר לָהֶם הוּא לֵאמֹר מִי
יַעֲבֹר-לָנוּ אֶל-עֶבֶר הַיָּם וְיִקְחָהּ לָנוּ
וַיִּשְׁמַעֲנוּ אֶתְּהָ וַנַּעֲשֶׂנָּה: {יד} כִּי-
קָרֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ
וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ: (ל, יא-יד')

לכאורה קשה, מדוע תקדים התורה
נשמע לנעשה. וַיִּשְׁמַעֲנוּ אֶתְּהָ וַנַּעֲשֶׂנָּה.
והרי במתן תורה הקדמנו נעשה
לנשמע.

ויש לומר שהקדמת נשמע לנעשה הוא
כעין מה שנאמר בפר' ואתחנן, (ה, כד')
וְאַתָּה | תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ אֶת-כָּל-אֲשֶׁר יִדְבַּר ה'
אֱלֹהֵינוּ אֵלֶיךָ וַיִּשְׁמַעֲנוּ וַנַּעֲשֶׂנוּ.

וגם שם יש לשאול, והרי אמרו היפך
הדברים ממה שאמרו במעמד הר סיני,
נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. ותגדל הקושיה, שהרי
בהמשך אומר הקב"ה הִיטִיבוּ כָּל אֲשֶׁר

שכן נאמר בפרשתנו: וְשַׁבָּתָּ עַד ה'
אֱלֹקֶיךָ. והאדם ממלא ההוראה באומרו:
אל בוראו: הִשְׁיבֵנוּ.

וכן נאמר בפרשתנו: וְשַׁב ה' אֱלֹקֶיךָ
אֶת-שַׁבּוּתָּהּ, הָרִי שְׁנַעֲנָה לְבַקֶּשְׁתְּךָ
"הַשִּׁיבֵנוּ".

וכן נאמר במדרש לעיל: שהאדם פותח
ואומר: שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, הָרִי עֲצֹם
פְּנִיית הָאָדָם לְבוֹרְאוֹ מוֹכִיחָה שֶׁהַצַּעַד
הָרָשׁוֹן הוּא בִּידֵי הָאָדָם.

~~~~~

וְשַׁבָּתָּ עַד, כִּי תָשׁוּב אֶל מִירָאָה וּמֵאֱהָבָה

בתחילה אמר ושבֹּת עַד ה'
ולבסוף אמר כִּי תָשׁוּב אֶל ה' [ל, י'].
שבתחילה הוא שב מִירָאָה, ותשובה זו
היא עד ה' ולא עד בכלל, ואח"כ הוא
שב מאהבה, ובכך הוא שב אֶל ה' ועד
בכלל.

~~~~~

לעומקו של מקרא נצבים

מתן תורה, ודייקא נמי שנאמר כאן **לֹא בְּשֵׁמִים הָיָא**.

לֹא בְּשֵׁמִים הָיָא לאמר מִי יַעֲלֶה-לָנוּ הַשְּׁמִימָה וְיִקְרָאָהּ לָנוּ וְיִשְׁמָעֵנוּ אֶתְּהָ וְנַעֲשֶׂהָ:

ומשום שעתה לא בשמים היא, על כן יש להקדים קודם שמיעה, וְיִשְׁמָעֵנוּ אֶתְּהָ שהיא **עמל התורה** ורק לאחר מכן עשייה. וְנַעֲשֶׂהָ. שאם לא ילמד, כיצד יעשה.

ומה שפפל הענין לומר וְלֹא-מַעֲבָר לִפְנֵי הָיָא, כוונתו לומר שהתורה לא תמצא בסחרנים ובתגרנים ללא **עמל התורה**. כמובא בעירובין נה.

וכמעשה בר' יוחנן ואילפא, בתענית כא. שר' יוחנן המית עצמו באהלה של תורה, ואילפא יצא אל מעבר לים לסחורה, ואע"ג כשחזר אילפא מצאוהו שהוא בקי בכל חדרי התורה, ואולי אף יותר מר' יוחנן, שאילפא נחשב ל"סיני", ור' יוחנן ל"עוקר הרים" וקבעו חכמים ש"סיני" עדיף, שיודע ובקי בכל התורה כולה, אע"פ כן לא הסכים אילפא להיות ראש ישיבה במקום ר' יוחנן, ורמז בתשובה לשואלים אותו, "מצוה לשמוע דברי

דְּבָרוֹ (שם כה'). ומאי היטיבו, הרי לכאורה היטיבו יותר באמרם **נעשה ונשמע**.

ולעומקו של מקרא יש לומר, שהדברים האלו שאמרו וְיִשְׁמָעֵנוּ וְנַעֲשֶׂהָ, הם מה שאמרו לאחר מתן תורה. ומה שאמרו **נעשה ונשמע** זה לפני מתן תורה.

וביאור הדברים הוא, שלפני מתן תורה היו בדרגת המלאכים גבורי כח **עושי דברו לשמוע** בקול דברו, עוד טרם הבינו פירושי התורה ממשה רבנו. ולכן קבלו עליהם **בנעשה ונשמע כמלאכי השרת**.

אך לאחר מתן תורה התעלו יותר להיות בדרגת מקבלי התורה והיא דרגה יותר קרובה למשה רבנו, **ומעולה מן המלאכים**, כי התורה לא נתנה למלאכי השרת, וצריך לעמוד בה כדי להבינה.

וכדי להגיע לדרגה זאת לא ניתן לעשות בלי לשמוע תחילה. והיינו ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

הכי נמי, בפרשת נצבים אמרו וְיִשְׁמָעֵנוּ אֶתְּהָ וְנַעֲשֶׂהָ, כי זה לאחר

לעומקו של מקרא נצבים

פירש רש"י את השמים ואת הארץ
שהם קיימים לעולם. והיו עדים שאני
התריתי בכם. וכן בהאזינו פירש שהם
קיימים לעולם.

ויש לשאול, שהרי בנדרים דף לב
ע"א אמר רבי אלעזר גדולה תורה
שאלמלא תורה לא נתקיימו שמים
וארץ שנאמר (ירמיה לג) אם לא בריתי
יומם וְלֵילָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לא
שָׁמַתִּי. אם כן לכאורה אינם קיימים
לעולם בפני עצמם, אלא תלויים הם
בשמירת התורה. והינאך יעידו בהם
בישראל, אם יסורו מן הדרך, והרי
אם אין תורה אין שמים וארץ.

אלא יש לומר לפי מה שנאמר בפר'
וילך, (לא, כא') וְהָיָה כִּי-תִמְצָאֲךָ אֶתוֹ
רְעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת
לְפָנָיו לֵעֹד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ.

ופירש רש"י שם הרי זו הבטחה
לישראל שאין תורה משתכחת מזרעם
לגמרי, ולכן בכח ההבטחה הזאת יהיו
השמים והארץ קיימים לעולם ויוכלו
להעיד בהם בישראל לזרזם להרבות
חילים בתורה.

~~~~~

המת". שפשט כוונתו הוא לשמוע
לצוואת שכיב מרע, כפי ששאלוהו. אך
רמז בזה לר' יוחנן שהמית עצמו
באהלה של תורה כל אותו זמן
שאיכפא עסק במסחר מעבר לים.

ונרמזו הדברים גם בפרשתנו,
באומרו: וְלֹא-מַעֲבָר לָיִם הוּא לֵאמֹר מִי
יַעֲבֹר-לָנוּ אֶל-עֶבֶר הַיָּם וְיִקַּחֵהָ לָנוּ
וְיִשְׁמַעֲנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה.

וכאמרו: שאי אפשר לזכות לתורה
ללא עמל התורה. ואשר על כן הקדים
הכתוב נשמע לנעשה: וְיִשְׁמַעֲנוּ אֹתָהּ
וְנַעֲשֶׂנָּה. והוא עמל התורה המביא
לידי מעשה.

או פלך לדרך זו: שידברו פסוקים
אלו **במצות התשובה**, ואי אפשר
לתשובה שתיעשה אם לא ישמע ויקבל
תחילה כל ענייניה.

ואשר על כן הקדים בה נשמע לנעשה.
וְיִשְׁמַעֲנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה.

~~~~~

העידתי בכם היום את-השמים
ונאת-הארץ (שם, יט')

לעומקו של מקרא נצבים

חומתיה ירושלם הפקדתי שמרים כל
היום וכל הלילה תמיד לא יחשו
המזכרים את יהוה אל דמי לכם:
{ז} ואל תתנו דמי לו עד יכונן ועד
ישים את ירושלם תהלה בארץ:
{ח} נשבע יהוה בימינו ובזרוע עוזו אם
אתן את דגנך עוד מאכל לאיביו ואם
ישתו בני נכר תירושך אשר יגעת בו:
{ט} כי מאספיו יאכלהו והללו את
יהוה ומקבציו ישתהו בחצרות קדשי:
(ס) {י} עברו עברו בשערים פנו דרך
העם סלו סלו המסלה סקלו מאבן הרימו
בס על העמים: {יא} הנה יהוה השמיע
אל קצה הארץ אמרו לבת ציון הנה
ישעך בא הנה שִׁכְרוּ אתו ופעלתו
לפניו: {יב} וקראו להם עם הקדש
גאולי יהוה וְלֹךְ יקרא דרושה עיר לא
נעזבה: (ס)

{פרק סג, א'} מי זה בא מאדום תמוץ
בגדים מבצרה זה הדור בלבושו צעה
ברב כחו אני מדבר בצדקה רב להושיע:
{ב} מדוע אדם ללבושך ובגדיך בדרך
בגת: {ג} פורה דרכתי לבדי ומעמים
אין איש אתי ואדרכם באפי וארמסם
בחמתי וְנִזְנֶה נצחם על בגדי וכל מלבושי
אגאלתי: {ד} כי יום נקם בלבי וישנת
גאולי באה: {ה} ואביט ואין עזר
ואשתומם ואין סומך ותושע לי ורעי
וחמתי היא סמכתני: {ו} ואבוס עמים
באפי ואשכרם בחמתי ואוריד לארץ

להפטרת נצבים

ז' דנחמתא

ישעיה פרק-סא י' - סג, ט'

פסוקי ההפטרה

פרק סא {פסוק י'} שוש אשיש
ביהוה תגל נפשי באלהי כי
הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה
יעטני כחתי וכהן פאר וכפלה
תעדה בליה: {יא} כי בארץ תוציא
צמחה וכגנה ורועיה תצמיח בן אדני
אלהים יצמיח צדקה ותהלה נגד כל
הגוים:

{פרק סב, א'} למען ציון לא אחשה
ולמען ירושלם לא אשקוט עד יצא כנה
צדקה וישועתה כלפיד יבער: {ב} וראו
גוים צדקה וכל מלכים כבודך וקרא לך
שם חדש אשר פי יהוה יקבנו:
{ג} והיית עטרת תפארת בנד
יהוה (וצנוף) וצניף מלוכה בכה
אלהיה: {ד} לא יאמר לך עוד עזובה
ולא רצף לא יאמר עוד שממה כי לך
יקרא חפצי בה ולא רצף בעולה כי חפץ
יהוה בך וארצך תבעל: {ה} כי יבעל
בחור בתולה יבעלה בנה ומשוש חתן
על פלה ישיש עליה אלהיה: {ו} על

לעומקו של מקרא נצבים

**צִדְקָה יַעֲטֵנִי כָחֶתֶן יִכְהֶן פָּאֵר וְכַפְלָה
מַעֲדָה כְּלִיָּהּ.**

ולא עוד אלא שמתבשרת היא על
גאולתה שנאמר: **וּשְׁנַת גְּאוּלֵּי בָּאָה**
[סג,ד].

ובזה נמצאת שייכות ההפטרס
לפרשת נצבים, אע"פ שהיא מן
ההפטרות שלא בהכרח משוייכות
לפרשה, מכל מקום נראה בעליל
שייכות **הבטחת גאולתה** לעניין
התשובה שבפרק ל', בפרשת נצבים,
שבה נאמר **וְשָׁב ה' אֶלְקֶיךָ אֶת-**
שְׁבוּתָהּ וְגו'

וכפי שפסק הרמב"ם בהלכות
תשובה פרק ז' הלכה ה':
"כל הנביאים כולן צוו על התשובה
ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה.
וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל
לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן
נגאלין, שנאמר: [בפרשת נצבים,
דברים ל, א-ג] **וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עָלֶיךָ
כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגו' וְשָׁבַת עַד ה'
אֶלְקֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ וְגו' וְשָׁב ה'
אֶלְקֶיךָ אֶת שְׁבוּתָהּ וְרַחֲמָהּ**"

ומעתה, לאחר שהודיעה כנסת ישראל
כי מתרצית היא, מודיע לה הקב"ה
בזאת ז' **דנחמתא** על תקומתה ועל כל

נצחם: (ס) {ז} **חֲסִדֵּי יְהוָה אֲזַכִּיר**
תְּהִלַּת יְהוָה כַּעַל כָּל אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ יְהוָה
וְרַב טוֹב לְבֵית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר גָּמְלָם
כְּרַחֲמָיו וְכָרַב חֲסִדָּיו: {ח} וַיֹּאמֶר אֶף
עָמִי הֵמָּה בָּנִים לֹא יִשְׁקְרוּ וַיְהִי לָהֶם
לְמוֹשִׁיעַ: {ט} בְּכָל צָרָתָם (לא) לוֹ
צָר וּמָלָאךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם בְּאַהֲבָתוֹ
וּבְחַמְלָתוֹ הוּא גָּאֲלָם וַיִּנְשָׁלֵם
וַיִּנְשָׂאם כָּל יְמֵי עוֹלָם:

בביאור ההפטרס

ושייכותה לפרשה

כבר נתבאר בנחמות הקודמות, על פי
המדרש פסיקתא דרב כהנא וכפי
שהביאו אבודרהם, שכנסת ישראל לא
נתרצתה בחמש הנחמות הראשונות,
שבהן הבטיח לה הקב"ה נחמה לעתיד
לבוא. שכן אין היא מתרצית על נחמה
שלעתיד. מה שאין כן בנחמה הששית
שבה קורא הקב"ה לכנסת ישראל
בלשון עבר: [ישעיהו ס,א] "קוּמִי
אוּרִי כִּי בָּא אוֹרְךָ וּכְבוֹד ה' עָלֶיךָ
זָרַח", דייקא נמי זָרַח בלשון עבר,
כלומר **זרח כבר**. ואשר על כן, בזה היא
נאותה להתרצות.

ועתה בנחמה השביעית מודיעה כנסת
ישראל ביד הנביא כי אכן נתרצתה:

{י} **שׁוּשׁ אֲשִׁישׁ בֵּיהוָה תִּגַּל בְּפִשִּׁי**
בְּאַלְהֵי כִּי הִלְבִּישָׁנִי בְּגָדֵי יִשְׁעֵי מַעִיל

לעומקו של מקרא נצבים

וכל שאר הנחמות המכוונות כנגד שאר הספירות, כולן נשאבות אליה, **להודיע מלכותו יתברך בעולם.**

וכמים הפנים לפני כן לב האדם לאלקיו, וכשם שמעיד הקב"ה על בניו בסוף הנחמתא השביעית הזאת: [סג, י'] **וַיִּנָּטְלֵם וַיִּנְשְׂאֵם כָּל יְמֵי עוֹלָם, כֵּן בָּאִים הַבָּנִים וּמִתְפַּלְלִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה לִפְנֵי בּוֹרֵאם בְּאוֹמְרָם: מֶלֶךְ וְהַנְּשֵׂא, מֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ בְּכָבוֹדְךָ וְהַנְּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקְרָךְ.**

ואשר על כן היא הנחמה השביעית והאחרונה בשלשלת הנחמות בהגיענו לפני כסא כבודו בראש השנה, להמליכו וליחדו להקב"ה **כָּל יְמֵי עוֹלָם.**

וכן חותמת ההפטרות את שבע דנחמתא:

{ט} בְּכָל צָרְתָּם (לא) לֹא צָר וּמִלְאָךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעֵם בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחַמְלָתוֹ הוּא גָאֻלָּם וַיִּנָּטְלֵם וַיִּנְשְׂאֵם כָּל יְמֵי עוֹלָם:

ובשימת לב, יש בפסוק קרי וכתוב. כתוב בְּכָל צָרְתָּם לֹא צָר, לא באל"ף. וקרי בְּכָל צָרְתָּם לֹא צָר, לֹא בוי"ו. ועל דרך הסוד, הקרי בא לגלות את ההעלם שבכתיב. ועל כן יש ליתן טעם מה בא ללמדנו.

הטובות שהוא מעניק לה ובראשה **עֲטֶרֶת תְּפָאֶרֶת וַצְנִיף מְלוּכָה.**

עֲטֶרֶת תְּפָאֶרֶת היא עטרת תפארת **בית המקדש**, כנגד מה שקונן ירמיהו במגילת איכה [ה, טז'] על חורבן הבית באומרו **נִפְלָה עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ** אוי נָא לָנוּ פִּי חֲטָאנוּ, עתה שמחה כנסת ישראל על אשר מושב לה בית המקדש בשומעה מפי הקב"ה: **וְהָיִית עֲטֶרֶת תְּפָאֶרֶת בֵּינֵךְ יְהוָה, עַת נִרְצָה עוֹוֹנָה, כְּאוֹמְרָה: כָּתְתִן יְכֵנָה פָּאָר וְכִפְלָה מַעֲדָה כְּלִיָּה, אֲשֶׁר מוֹחֲלִין לָהֶם עַל כָּל עוֹוֹנוֹתֵיהֶם בְּיוֹם חוֹפְתָם.**

ועם תקומת בית המקדש היא מתבשרת על **חידוש המלוכה** ביד הקב"ה בהעניקו לה **כתר מלוכה** באומרו: **וַצְנִיף מְלוּכָה בְּכַף אֱלֹהֶיךָ: וְהָיִית עֲטֶרֶת תְּפָאֶרֶת בֵּינֵךְ יְהוָה וַצְנִיף מְלוּכָה בְּכַף אֱלֹהֶיךָ.**

ובזה היא באה אל המלך בראש השנה להמליכו וליחדו ולהזכיר לפניו מלכויות זכרונות ושופרות.

ואשר על כן, תהיה זאת הנחמה השביעית **על פי הסוד מכוונת כנגד ספירת המלכות.**

לעומקו של מקרא נצבים

ואשר על כן שלח להם מלאך להושיעם.
שנאמר בְּכָל צָרְתָם (לא) לוֹ צָר וּמִלְאָךְ
פָּנָיו הוֹשִׁיעֵם.

ועל דרך הצח יש לפרש צָר מלשון
צורה. שהקב"ה כביכול צר צורת גילוי
שכינה על ידי מלאך כדי שיקיימו
בעצמם "שיויתי ה' לנגדי תמיד" ועל
ידי כך יחזרו בתשובה ליתן פתח
לגאולתם, וזה שנאמר בְּכָל צָרְתָם לוֹ
צָר וּמִלְאָךְ פָּנָיו, ועל ידי כך יתנו לב
לשוב ויתקיים בהם הוֹשִׁיעֵם.

כן מהרה יתקיים בנו בְּאֶהְבְּתוֹ
וּבְחֶמְלָתוֹ הוּא גָּאֲלָם וַיִּנְשָׂאֵם
כָּל יְמֵי עוֹלָם:
בב"א.

^^^

רש"י בפירושו לנביא, נותן טעם
לכתיב, ומגלה את צפונותיו, וזה לשונו:
בְּכָל צָרְתָם. שהביא עליהם. לא צָר. לא
הֵיכָר להם כפי מעלליהם שהיו ראויין
ללקות כי וּמִלְאָךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעֵם, הוא
מיכאל שר הפנים ממשמשו לפניו
הוֹשִׁיעֵם תמיד בשליחותו של מקום.

והמצודת דוד בפירושו נותן טעם לקרי
המגלה את העלם הכתוב וזה לשונו:
בְּכָל צָרְתָם. בכל זמן שהיו בצרה היה
לוֹ צָר. פירוש: בכל זמן שהיו ישראל
בצרה היה לו להקב"ה, צָר. כביכול היה
להקב"ה צר בצרתם.

וכן מפרש המלבי"ם: בְּכָל צָרְתָם. בעת
שהיו בצרה בגלות, לוֹ צָר. היה דומה
להם פָּאָב וְשָׁצַרְת בְּנֵי צָר לוֹ כֵּאלֹלוֹ היה
צרה לו לעצמו, ועי"כ מלאך פָּנָיו
הוֹשִׁיעֵם, הושיעם תמיד ע"י שליח של
פָּנָיו והשגחתו כי היה השגחתו דבוק
עמהם תמיד.

ולעומקו של מקרא יש לומר כי בא
הקרי ולימד על הכתיב, מדוע לא הֵיכָר
להם הקב"ה כפי מעלליהם [כפירוש
רש"י], כדי שלא יהיה בהם עוון צער
השכינה, וְשָׁצַרְת בְּנֵי צָר לוֹ כֵּאלֹלוֹ
היה צרה לו לעצמו. [וכפירוש מצודת
דוד והמלבי"ם].

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות אל: 052-7675895
גור-אריה צור מודיעין עילית
להצטרפות לתפוצת מייל: leshem895@gmail.com

